

Centraal Planbureau

ChristenUnie partijhoofdstuk

Keuzes in Kaart 2025-2028

VVD | D66 | GroenLinks-PvdA | CDA | ChristenUnie | Volt | JA21 | SGP

CPB
november
2023

6 ChristenUnie

De ChristenUnie kiest voor een omvangrijke hervorming van de sociale zekerheid en het belastingstelsel. De partij schaft een groot deel van de bestaande toeslagen, kindregelingen en heffingskortingen af. Hiervoor in de plaats komt een verzilverbare basiskorting die afhankelijk is van de huishoudsamenstelling. Daarnaast voert de ChristenUnie een inkomensafhankelijke werkendenkorting in en verhoogt de partij de ouderenkorting. De tariefstructuur in box 1 van de inkomstenbelasting wordt progressiever, met een lager tarief in de eerste schijf en een hoger toptarief. Het wettelijk minimumloon wordt met 10% verhoogd, de AOW, de bijstand en de Wajong worden hieraan gekoppeld. Als gevolg van de omvangrijke verschuivingen in dit pakket is de doorrekening met meer dan gebruikelijke onzekerheid omgeven.

De partij verhoogt de lasten met 9,4 mld euro, vooral bedrijven worden zwaarder belast. Onderliggend zijn er enkele grote wijzigingen: de zorgpremies verschuiven voor een groot deel van gezinnen naar bedrijven, de AOW-premie wordt gefiscaliseerd en de hypotheekrenteaftrek wordt beperkt. Het btw-tarief wordt met enkele uitzonderingen geüniformeerd op 18%. De partij verhoogt de lasten op winst en vermogen, met onder meer de invoering van een vermogensbelasting en een gebruikersdeel in de onroerendezaakbelasting. De lasten op klimaat en milieu worden verhoogd door introductie van een vrachtwagenheffing en een verpakkingenbelasting, verhoging van de vliegbelasting en doordat enkele vrijstellingen in de energiebelasting worden afgeschaft. Het pakket van de ChristenUnie vergroot hiermee de inspanning ten aanzien van de reductie van nationale broeikasgasemissies ten opzichte van het basispad.

De ChristenUnie verhoogt de uitgaven met 3,3 mld euro, het EMU-saldo verbetert. De partij intensiveert onder andere in defensie, het gemeente- en provinciefonds en internationale samenwerking. In de zorg wordt het eigen risico bevroren. Tegenover de extra uitgaven staat onder meer de afschaffing van het Nationaal Groeifonds. Doordat de lasten meer worden verhoogd dan de uitgaven en door een positieve macro-economische doorwerking verbetert het EMU-saldo tot -2,9% bbp in 2028.

De maatregelen van de ChristenUnie leiden vooral aan de onderkant van de inkomensverdeling tot meer koopkracht. Als gevolg van dit pakket verbetert de koopkracht in doorsnee met 1,3% per jaar ten opzichte van het basispad, waarbij de uitkeringsgerechtigden en alleenverdieners het meest profiteren. De verschillen tussen huishoudens zijn groot. Dit komt doordat in het basispad huishoudens met hetzelfde inkomen maar andere arbeids-, woon- of huishoudkenmerken in verschillende mate recht hebben op toeslagen of heffingskortingen. Met het nieuwe stelsel vervalt dit onderscheid grotendeels, waardoor sommige huishoudens profiteren, en andere juist niet. De armoede wordt als gevolg van het beleidspakket meer dan gehalveerd. Op termijn leidt de stelselwijziging tot lagere werkgelegenheid ten opzichte van het basispad, omdat de prikkel tot (meer) werken afneemt. Het stelsel biedt huishoudens meer voorspelbaarheid dan het huidige toeslagenstelsel, doordat het risico op terugbetalingen vermindert.

Het pakket heeft geen effect op de economische groei en verlaagt de werkloosheid met 1,2%-punt in 2028. De overheidsbestedingen liggen hoger, terwijl de investeringen en de uitvoer licht lager uitkomen als gevolg van de lastenverzwaring voor bedrijven. De consumptie blijft gelijk, doordat het effect vanuit de lastenverlichting voor gezinnen in evenwicht wordt gehouden door een negatief effect vanuit lagere huizenprijzen door de beperking van de hypotheekrenteaftrek. De werkloosheid daalt, door hogere werkgelegenheid in de collectieve sector en door het lagere arbeidsaanbod.

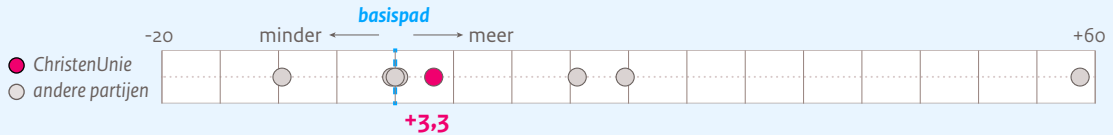
ChristenUnie: uitgaven- en lastenbeeld

Budgettair overzicht van het partijprogramma van de ChristenUnie in 2028 ten opzichte van de situatie als er in de komende regeerperiode geen beleid zou wijzigen (basispad)

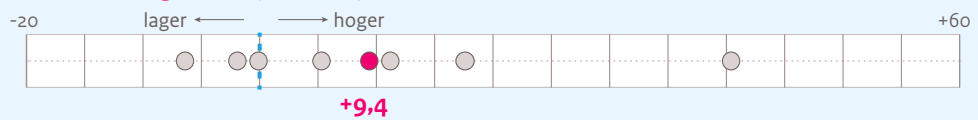

Overzicht 2028

Effect op totale overheidsuitgaven (in mld euro)

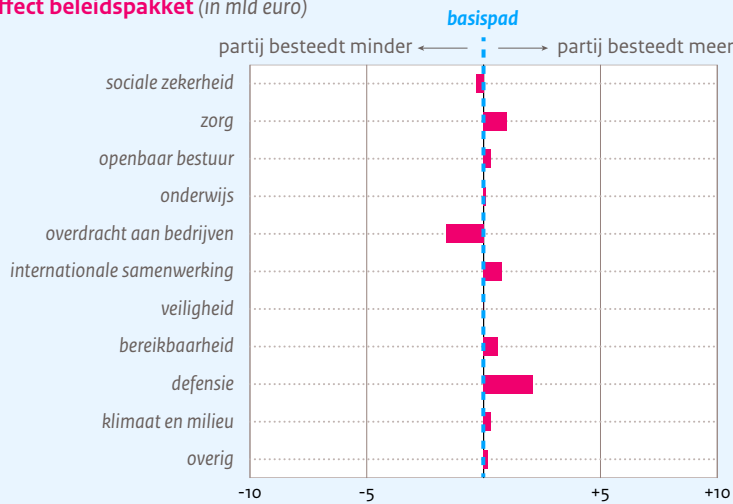

Effect op totale beleidsmatige lasten (in mld euro)

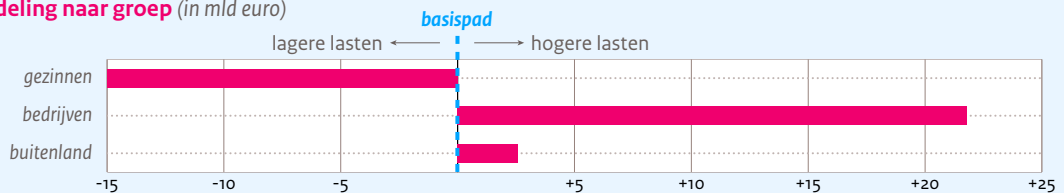
Overheidsuitgaven 2028

Effect beleidspakket (in mld euro)

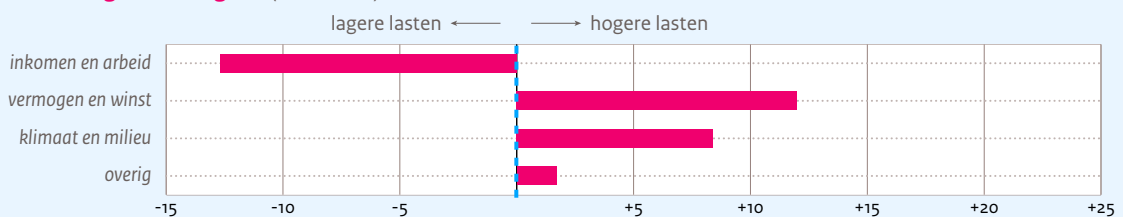

Lastenverdeling 2028

Verdeling naar groep (in mld euro)

Verdeling naar categorie (in mld euro)

Basispad

Het basispad is de verwachte ontwikkeling bij ongewijzigd beleid. Voor meer uitleg over basispaden zie hoofdstuk 10. Download [databestand Keuzes in Kaart 2025-2028](#)

ChristenUnie: economische effecten

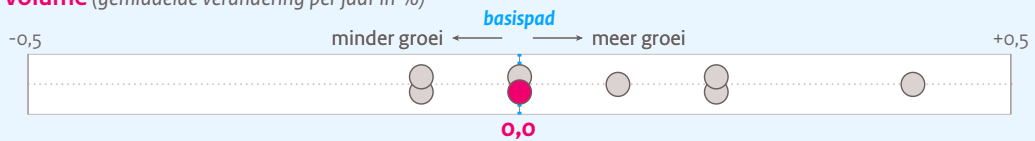
Overzicht van de effecten van het partijprogramma van de ChristenUnie in 2025-2028

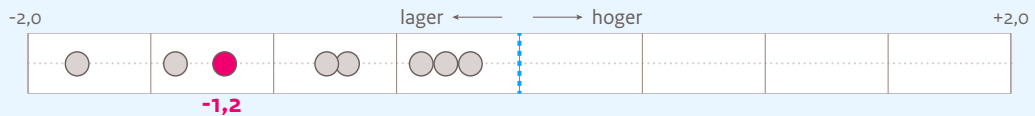
Macro-economische effecten

● ChristenUnie ○ andere partijen

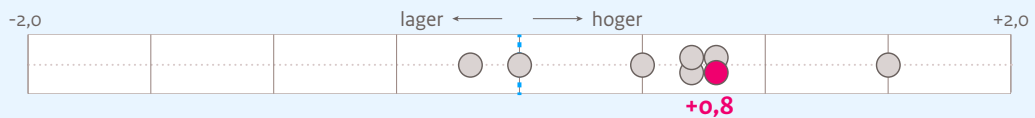
Bbp-volume (gemiddelde verandering per jaar in %)

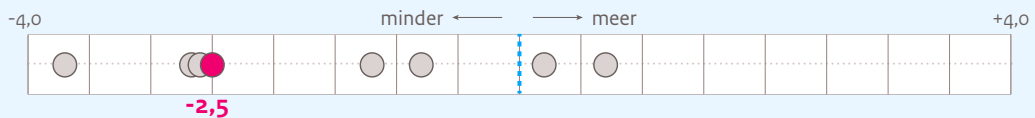
Werkloosheid (verandering 2028 in % beroepsbevolking)

Begrotingssaldo (verandering niveau 2028 in % bbp)

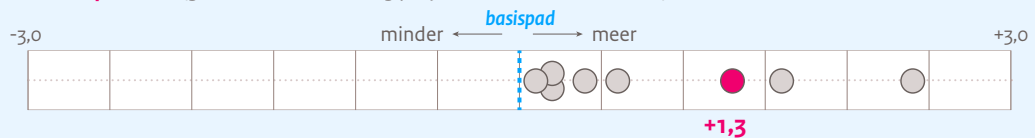

Overheidsschuld (verandering niveau 2028 in % bbp)

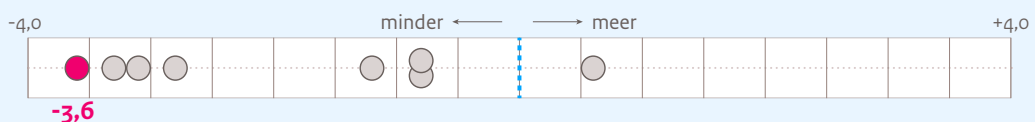

Koopkracht en armoede

Mediane koopkracht (gemiddelde verandering per jaar in %, alle huishoudens)

Personen in armoede (verandering 2028 in % van bevolking)

Armoede

Iemand leeft in armoede als diens inkomen onder het niet-veel-maar-toereikend-criterium van het Sociaal en Cultureel Planbureau valt. In het basispad ligt de armoedegrens in 2028 op een inkomen van €1794 per maand voor een eenpersoonshuishouden

Basispad

Het basispad is de ontwikkeling die het CPB verwacht bij ongewijzigd beleid. Voor meer uitleg over de basispaden, zie hoofdstuk 10.

De data van de figuren kunt u downloaden via cpb.nl of via deze link: [databestand Keuzes in Kaart 2025-2028](#)

6.1 Overheidsbegroting

Het beleidspakket van de ChristenUnie verhoogt de overheidsuitgaven met 3,3 mld euro en verzwaart de beleidsmatige lasten met 9,4 mld euro. Dit zijn ex-ante mutaties, dat wil zeggen zonder de macro-economische doorwerking. Deze paragraaf bespreekt de budgettaire consequenties van het pakket van de ChristenUnie voor de overheidsbegroting op hoofdlijnen, een volledig overzicht van alle maatregelen is te vinden in paragraaf 12.5. Alle in deze paragraaf genoemde getallen zijn ten opzichte van het basispad, tenzij anders aangegeven.

De ChristenUnie voert een grote stelselwijziging in de inkomenssfeer door, die zowel aan de uitgaven- als lastenkant tot omvangrijke mutaties leidt. Onderdeel van deze stelselwijziging is onder meer het afschaffen van een groot deel van de bestaande toeslagen, kindregelingen en heffingskortingen. In plaats daarvan introduceert de partij een verzilverbare basiskorting.

In 2028 verhoogt de ChristenUnie de overheidsuitgaven per saldo met 3,3 mld euro ten opzichte van het basispad. De netto-intensiveringen betreffen met name defensie en zorg. Per saldo wordt het meest omgebogen bij overdrachten aan bedrijven en sociale zekerheid.

De ChristenUnie buigt per saldo 0,3 mld euro om op de **sociale zekerheid**. Dit komt vooral doordat de ChristenUnie de zorgtoeslag, kinderbijslag en het kindgebonden budget afschaft en een verzilverbare basiskorting introduceert. Anderzijds intensificeert de ChristenUnie in sociale zekerheid door het wettelijk minimumloon te verhogen en de huurtoeslag te vervangen door een huursubsidie, waarbij ook de bedragen verhoogd worden. In de **zorg** intensificeert de ChristenUnie per saldo 1,0 mld euro (zie paragraaf 1.2). De ChristenUnie intensificeert 0,3 mld euro in **openbaar bestuur**. Enerzijds intensificeert de partij in het gemeenteen provinciefonds, anderzijds buigt de partij om op het resterende budget uit het groeifonds. In het **onderwijs** intensificeert de ChristenUnie per saldo 0,1 mld euro. Aan **overdrachten aan bedrijven** wordt in 2028 per saldo 1,6 mld euro minder besteed. Dit komt vooral door een ombuiging op het resterende budget uit het groeifonds.

De ChristenUnie intensificeert per saldo 0,8 mld euro in **internationale samenwerking**. Dit komt door een generieke intensivering in het budget voor ontwikkelingssamenwerking (ODA). De uitgaven aan **veiligheid** blijven per saldo ongewijzigd. Op het terrein van **bereikbaarheid** komt de ChristenUnie tot een netto-intensivering van 0,6 mld euro. Dit komt onder andere door intensiveringen in de Brede doeluitkering verkeer en vervoer, en in fietsinfrastructuur en verkeersveiligheid. De ChristenUnie wil per saldo 2,1 mld euro meer uitgeven aan **defensie**. Dit komt in de vorm van een generieke intensivering in het defensiebudget. De ChristenUnie wil in 2028 per saldo 0,3 mld euro op **klimaat en milieu** intensiveren. In de **overige uitgaven** intensificeert de ChristenUnie 0,2 mld euro.

Tabel 6.1 Effecten op de overheidsuitgaven van beleidspakket ChristenUnie

	Basispad		Netto-intensivering beleidspakket 2028	Beleidspakket + basispad 2028	Beleidspakket + basispad	
	<i>mld euro</i> 2024	2028			% per jaar 2025-2028	
Sociale zekerheid	126,3	140,2	-0,3	140,0	2,7	2,6
Zorg	106,4	119,4	1,0	120,4	2,9	3,1
Openbaar bestuur	93,9	98,1	0,3	98,4	1,1	1,2
Onderwijs	57,1	57,3	0,1	57,4	0,1	0,1
Overdrachten bedrijven	22,9	22,8	-1,6	21,2	-0,1	-2,0
Internat. samenwerking	20,0	22,8	0,8	23,6	3,3	4,1
Veiligheid	19,4	19,2	0,0	19,2	-0,1	-0,2
Bereikbaarheid	12,3	13,2	0,6	13,7	1,8	2,9
Defensie	13,5	19,1	2,1	21,2	8,9	11,8
Klimaat en milieu (a)			0,3	0,3		
Overig (a)			0,2	0,2		
Totaal uitgaven	471,8	512,2	3,3	515,5	2,1	2,2

(a) Voor de functies Klimaat en milieu en Overig is geen basispad gespecificeerd, enkel de effecten van het beleidspakket worden gerapporteerd.

Het beleidspakket van de ChristenUnie leidt tot een stijging van de werkgelegenheid bij de **overheid** van 0,5% per jaar ten opzichte van het basispad. De toename is vooral het gevolg van intensiveringen in defensie en het gemeente- en provinciefonds. Als gevolg van het beleidspakket vindt in de **zorg** een stijging van de werkgelegenheid plaats van 0,3% per jaar ten opzichte van het basispad.

Tabel 6.2 Werkgelegenheidseffecten bij de overheid en zorg van beleidspakket ChristenUnie

	Basispad	Basispad	Effect beleidspakket	Beleidspakket + basispad
	<i>mln gewerkte uren</i> 2024	% per jaar, 2025-2028		
Overheid	1668	-0,1	0,5	0,5
Zorg	1956	1,8	0,3	2,1
Overheid en zorg	3623	1,0	0,4	1,4

De ChristenUnie verzwaart de beleidsmatige lasten in 2028 per saldo met 9,4 mld euro ten opzichte van het basispad.

Gezinnen betalen per saldo 15,0 mld euro minder aan belasting en premies. Dit is met name het gevolg van een verlichting van de lasten op inkomen en arbeid. Zo voert de ChristenUnie een verzilverbare basiskorting en een werkendenkorting in. Daarnaast verlaagt de partij het tarief van de eerste schijf in box 1 en de nominale zorgpremie. Hiertegenover staan lastenverzwaringen doordat de algemene heffingskorting en de arbeidskorting worden afgeschaft. Daarnaast wordt in de inkomensafhankelijke bijdrage in de Zvw de

maximumpremiegrens afgeschaft en het tarief verhoogd. De ChristenUnie fiscaliseert de AOW-premie en beperkt de hypotheekrenteaftrek. De lasten op vermogen en winst stijgen. Dit komt onder andere door de invoering van een gebruikersdeel in de onroerendezaakbelasting en een vermogensbelasting. Op het gebied van overige lasten vindt een lastenverzwaring plaats, onder andere door een verhoging van de accijns op tabak en alcohol. Daarnaast wordt het btw-tarief geüniformeerd op 18%.

Voor bedrijven stijgen de beleidsmatige lasten per saldo met 21,8 mld euro. De lasten op inkomen en arbeid nemen toe, onder ander door het afschaffen van de maximumpremiegrens en het verhogen van het tarief in de inkomensafhankelijke bijdrage in de Zvw en het afschaffen van de mkb-winstvrijstelling. Hiertegenover staat een lastenverlichting door een verlaging van de Aof- en AWF-premie. Ook de lasten op vermogen en winst stijgen. Zo leidt de invoering van een vermogensbelasting tot een lastenverzwaring voor met name directeuren-grotoaandeelhouders. Daarnaast neemt de ChristenUnie verschillende maatregelen in de vennootschapsbelasting, zoals het uniformeren van het tarief op 25%. Op het gebied van klimaat en milieu worden de lasten verzwaid door het aanpassen van de tarieven in de energiebelasting en het afschaffen van verschillende vrijstellingen. Verder voert de partij onder andere een verpakkingenbelasting en vrachtwagenheffing in en schaft ze de bijzondere regelingen in de motorrijtuigenbelasting af.

De beleidsmatige lasten voor het buitenland worden per saldo met 2,6 mld euro verhoogd. Dit komt onder andere doordat de ChristenUnie de vrijstelling in de dividendbelasting voor de inkoop van eigen aandelen afschaft en ze de vliegbelasting uitbreidt.

Tabel 6.3 Effecten op lastenontwikkeling van beleidspakket ChristenUnie

Beleidsmatige lastenontwikkeling	... waarvan inkomen en arbeid	... waarvan vermogen en winst	... waarvan klimaat en milieu	... waarvan overig	totaal
<i>Effect beleidspakket, mutatie in mld euro, 2025-2028</i>					
... waarvan gezinnen	-22,1	6,0	-0,1	1,3	-15,0
... waarvan bedrijven	9,4	4,7	7,8	-0,1	21,8
... waarvan buitenland	0,0	1,3	0,7	0,5	2,6
totaal	-12,7	12,0	8,4	1,7	9,4
+ is lastenverzwaring, - is lastenverlichting					

De ChristenUnie verhoogt de inspanning om de nationale broeikasgasemissies te reduceren ten opzichte van het basispad en vergeleken met de KEV 2023. De partij heeft het verkiezingsprogramma laten analyseren door het PBL, daardoor is er ook zicht op de impact van eventuele normeringen op bijvoorbeeld het gebied van klimaat en landbouw, zie de ALV van het PBL (2023) voor een uitgebreide beschouwing. De ChristenUnie past de energiebelasting zowel voor aardgas als voor elektriciteit aan. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen en een lastenverzwaring voor de industrie. Daarnaast schaft de partij verschillende vrijstellingen binnen de energiebelasting af. Het klimaatbeleid wordt verder aangescherpt via onder meer een vrachtwagenheffing en de vliegbelasting.

De ChristenUnie komt met enkele nieuwe budgettaire maatregelen op het gebied van stikstof en kiest daarbij voor meer beprijzing. De partij buigt om op de uitkoopregeling voor boeren in het transitiefonds. Daarnaast voert de partij een heffing op agrarische producten in, dit verhoogt op zichzelf de kosten voor de landbouw. De ChristenUnie intensiveert in de landbouwsector voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer. De partij voert ook een heffing in op de industriële uitstoot van stikstofoxiden (NOx).

6.2 Zorg

De ChristenUnie verhoogt de collectieve zorguitgaven met 1,0 mld euro in 2028 ten opzichte van het basispad. Dit is opgebouwd uit een verlaging van de collectieve Zvw-uitgaven met 0,4 mld euro, een verhoging van de collectieve Wlz-uitgaven met 1,3 mld euro en een verhoging van de overige zorguitgaven met 0,1 mld euro.

Tabel 6.4 Budgettaire effecten van beleidspakket ChristenUnie op zorguitgaven

	Stand 2024	Basispad	Effect beleidspakket	Beleidspakket + basispad
	<i>mld euro</i>			<i>niveau 2028 in mld euro</i>
Curatieve zorg (Zvw)				
Collectieve uitgaven (a)	58,1	63,9	-0,4	63,5
... a.g.v. budgetmaatregelen			-0,4	
... a.g.v. eigen betalingen			-0,4	
... a.g.v. aanpassing basispakket			0,7	
... a.g.v. overig			-0,4	
Eigen betalingen (b) (in euro p.p.)	3,3 (222)	3,2 (213)	0,3 (23)	3,5 (236)
Langdurige zorg (Wlz)				
Collectieve uitgaven (a)	33,4	38,5	1,3	39,8
... a.g.v. budgetmaatregelen			0,0	
... a.g.v. eigen betalingen			0,0	
... a.g.v. overig			1,3	
Overig (o.a. Wmo/jeugd)	15,0	17,0	0,1	17,1
Collectieve zorguitgaven (a)	106,4	119,4	1,0	120,4
(a) Nettobedragen				
(b) Dit betreft de eigen betalingen onder het verplicht eigen risico voor verzekerde curatieve zorg. In het basispad is het eigen risico 390 euro per persoon in 2028 (in prijzen 2024). In lopende prijzen is dit 435 euro. Merk daarbij op dat niet iedereen het eigen risico vol maakt.				

In de **curatieve zorg** bevriest de ChristenUnie het verplichte eigen risico op 385 euro en wordt het basispakket in de Zvw uitgebreid met behandelingen voor het vullen van gaatjes en periodieke controles voor tandheelkundige zorg. Door de wijziging van het verplichte eigen risico en het basispakket nemen de gemiddelde eigen betalingen onder het verplichte eigen risico per saldo toe met 23 euro per persoon. Hoewel dit deels gaat om een verschuiving van collectieve naar private zorguitgaven, zorgt de uitbreiding van het basispakket er ook voor dat gezinnen minder gaan betalen omdat zorg die voorheen niet vergoed werd, nu wel wordt vergoed. Daarnaast introduceert de ChristenUnie een eigen bijdrage voor wijkverpleegkundige zorg van

gemiddeld vijf euro voor volwassenen. Dit gaat deels om een verschuiving van collectieve naar private zorguitgaven.

Verder heeft de ChristenUnie in de curatieve zorg de intentie een hoofdlijnenakkoord af te sluiten in combinatie met een macro-beheersingsinstrument en schaft de ChristenUnie de verplichting tot vergoeding van ongecontracteerde zorg af. Deze maatregelen leiden tot ombuigingen op de curatieve zorg.

Door invoering van een eigen bijdrage voor wijkverpleegkundige zorg in de Zvw zal de vraag naar Wlz-zorg toenemen. Samen met een intensivering met het oog op uitbreiding van het aantal verpleeghuisplekken, leidt dit tot een intensivering van 1,3 mld in de intramurale **langdurige zorg**.

6.3 Macro-economische effecten

De bbp-groei blijft gemiddeld ongewijzigd ten opzichte van het basispad. Door de stelselherziening, waarin veel bestaande toeslagen en kortingen worden vervangen door een verzilverbare heffingskorting, zijn de macro-economische effecten met meer dan de gebruikelijke onzekerheid omgeven. De stelselwijziging leidt tot een lastenverlichting voor gezinnen en heeft daarmee een opwaarts effect op de consumptie. Hier staat echter een negatief effect vanuit de lagere huizenprijzen tegenover, met name door de beperking van de hypotheekrenteaftrek. Per saldo blijft de consumptiegroei van huishoudens ongewijzigd ten opzichte van het basispad. De overheidsbestedingen worden verhoogd omdat de uitgaven aan met name defensie en zorg toenemen. De investeringen (exclusief die van de overheid) en de uitvoer vallen echter lager uit, vooral als gevolg van de lastenverzwaringen voor bedrijven. Onderliggend is er sprake van een toename van de woninginvesteringen omdat er een vpb-vrijstelling voor woningcorporaties wordt ingevoerd.

De werkloosheid komt in 2028 1,2%-punt lager uit dan in het basispad. De werkgelegenheid stijgt tijdens de komende kabinetsperiode, vooral in de zorg en bij de overheid, als gevolg van de hogere overheidsbestedingen. Daarnaast heeft de stelselherziening een negatief effect op het arbeidsaanbod, waardoor de werkloosheid op de korte termijn daalt. Doordat de prikkel tot (meer) werken afneemt, leidt dit pakket op de lange termijn echter tot minder werkgelegenheid ten opzichte van het basispad.

De cao-lonen bij bedrijven nemen met 0,1%-punt per jaar minder toe dan in het basispad. Dit komt vooral doordat zowel de lagere lasten voor werknemers als de hogere lasten voor werkgevers in de loononderhandelingen een drukkend effect op de loongroei hebben. Mede als gevolg van de lastenverzwaringen voor bedrijven is de inflatie 0,2%-punt per jaar hoger dan in het basispad. Daardoor neemt de reële loongroei af ten opzichte van het basispad.

Tabel 6.5 Macro-economische effecten van beleidspakket ChristenUnie

	Basispad	Effect beleidspakket	Beleids­pakket + basispad
	<i>gemiddelde verandering in % per jaar, 2025-2028</i>		
Volume bestedingen en productie			
Bruto binnenlands product	1,1	0,0	1,1
Consumptie huishoudens	1,8	0,0	1,8
Overheidsbestedingen	2,1	0,4	2,4
Investerings­ (niet-overheid)	0,9	-0,1	0,8
Uitvoer goederen en diensten	2,2	-0,1	2,1
Lonen en prijzen			
Cao-loon bedrijven	4,1	-0,1	4,0
Inflatie (hicp, a)	2,2	0,2	2,4
Reële arbeidskosten bedrijven	1,8	-0,1	1,7
Arbeidsmarkt			
Werkgelegenheid (gewerkte uren)	0,1	0,1	0,2
... waarvan marktsector	-0,2	0,0	-0,2
	<i>niveau 2028 in %</i>	<i>effect op niveau in %-punt</i>	<i>niveau 2028 in %</i>
Werkloze beroepsbevolking	4,8	-1,2	3,6
Arbeidsinkomensquote bedrijven	73,2	0,8	74,1
a) geharmoniseerde consumenten­prijnsindex			

6.4 Overheidssaldo en overheidsschuld

Het EMU-saldo komt door het beleidspakket van de ChristenUnie 0,8% bbp hoger uit dan in het basispad. Door de maatregelen neemt het saldo initieel toe met 0,5% bbp. De macro-economische doorwerking zorgt voor een toename van het saldo met 0,2% bbp. Het EMU-saldo in 2028 komt daarmee uit op -2,9% bbp.

Het positieve doorwerkingseffect komt vooral door de lagere werkloosheid. De hogere overheidsbestedingen zorgen via de hogere werkgelegenheid voor extra btw-opbrengsten en extra inkomsten via de loon- en inkomensheffing. De lagere werkloosheid, die ook deels het gevolg is van het lagere arbeidsaanbod door het beleidspakket van de ChristenUnie, drukt de uitgaven aan werkloosheidsuitkeringen.

De schuldquote daalt in 2028 ten opzichte van het basispad. Dit komt zowel door de verbetering van het EMU-saldo als door de toename van het nominale bbp (de noemer van de schuldquote). De toename van het nominale bbp wordt vooral veroorzaakt door een hogere bbp-prijs.

Tabel 6.6 Effecten op overheidstekort en overheidsschuld van beleidspakket ChristenUnie

	2028
	% bbp
EMU-saldo	
Basispad	-3,6
Initieel effect beleidspakket	0,5
Doorwerkingseffect beleidspakket	0,2
EMU-saldo inclusief effect beleidspakket	-2,9
Structureel EMU-saldo (a)	
Basispad	-3,0
Effect beleidspakket	0,6
Structureel EMU-saldo inclusief effect beleidspakket	-2,4
EMU-schuld	
Basispad	53,0
Effect beleidspakket	-2,5
EMU-schuld inclusief effect beleidspakket	50,6
a) EMU-saldo gecorrigeerd voor de conjunctuur en bijzondere eenmalige factoren	

6.5 Koopkrachteffecten

Als gevolg van het beleidspakket van de ChristenUnie stijgt de mediane koopkracht gemiddeld met 1,3% per jaar ten opzichte van het basispad (zie de puntenwolk en boxplot verderop in deze paragraaf). Dit is voornamelijk het gevolg van de invoering van een verzilverbare basiskorting en een heffingskorting voor werkenden en het verlagen van de nominale zorgpremie. Deze maatregelen hebben per saldo een groter positief effect op het besteedbaar inkomen van huishoudens dan de verschillende toeslagen, kortingen en aftrekposten die (deels) komen te vervallen. Verder verhoogt de ChristenUnie het minimumloon (met koppeling aan de minimumuitkeringen en de AOW) en verlaagt de partij het tarief in de eerste schijf van box 1. Daar staat tegenover dat belastingen op vermogens worden verhoogd. Het stelsel biedt huishoudens meer voorspelbaarheid dan het huidige toeslagenstelsel, doordat het risico op terugbetalingen vermindert. Rekening houdend met de inflatie (gemeten aan de hand van de cpi), nemen door het beleidspakket van de ChristenUnie de reële cao-lonen bij bedrijven 0,3% per jaar minder toe dan in het basispad.

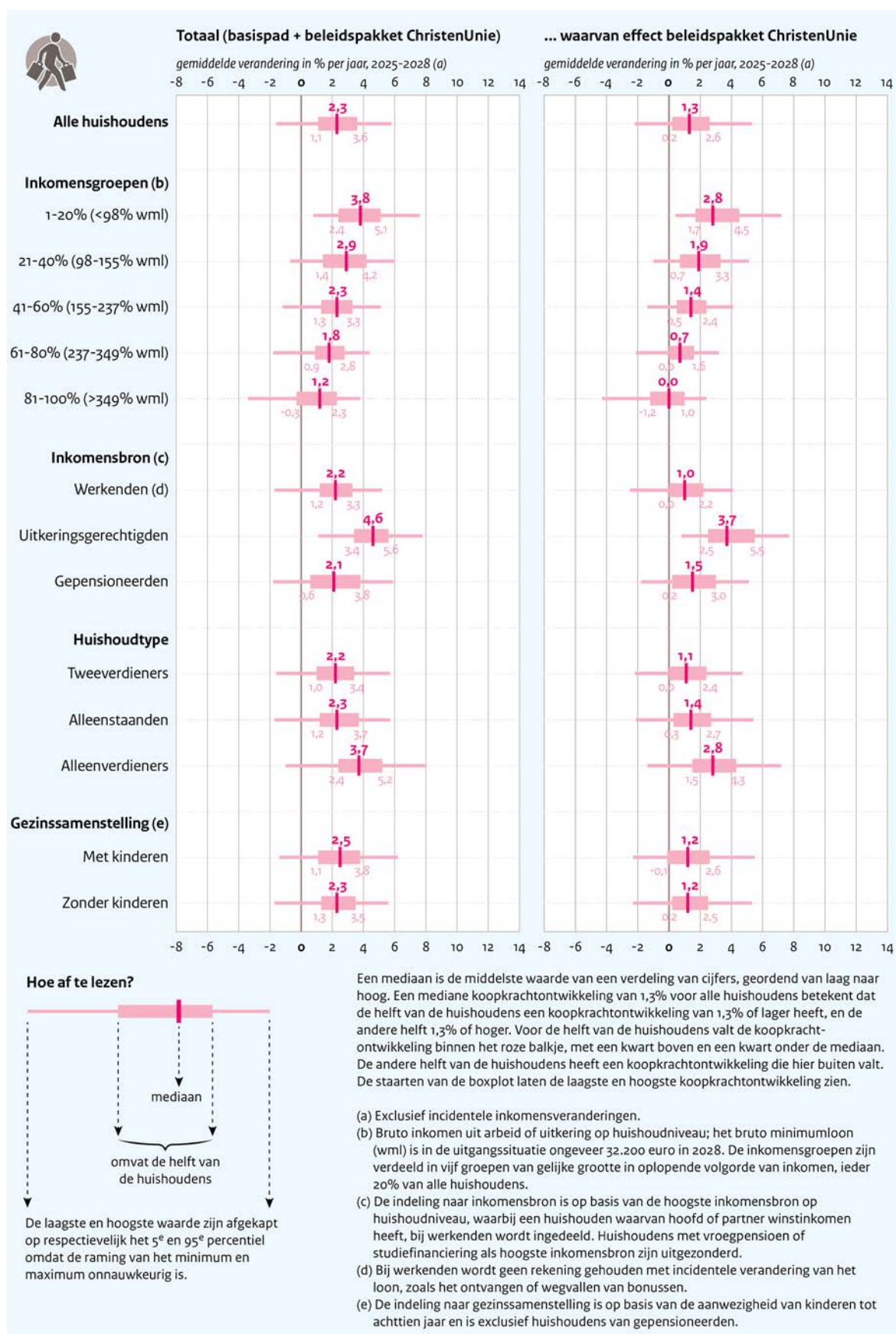
Vanwege de stelselwijziging is er veel spreiding rondom het mediane koopkrachtbeeld. 5% van de huishoudens gaat er ten minste 2,2% per jaar op achteruit, terwijl aan de andere kant 5% er ten minste 5,3% op vooruit gaat. Dit komt doordat in het basispad sommige huishoudens veel recht hebben op toeslagen, heffingskortingen of aftrekposten, terwijl andere huishoudens – met gelijke inkomens, maar verschillend op andere arbeids-, woon- of huishoudkenmerken – dat minder hebben. Na het invoeren van de nieuwe verzilverbare basiskorting zijn die verschillen in belastingdruk tussen huishoudens met een gelijk inkomen veel kleiner, wat betekent dat sommige huishoudens profiteren van het nieuwe stelsel, en andere juist niet.

De lagere inkomens profiteren meer van het pakket van de ChristenUnie dan hogere inkomens. De laagste inkomensgroep heeft in doorsnee een koopkrachtverbetering van 2,8% per jaar, doordat ze profiteert van de verhoging van het wettelijk minimumloon, de verlaging van de nominale zorgpremies en de invoering van de verzilverbare basiskorting. Alle inkomensgroepen profiteren van deze basiskorting, maar doordat het om een vast bedrag gaat, maakt dat bij een laag inkomen een relatief groter deel van het inkomen uit dan bij een hoger inkomen. De middeninkomensgroepen gaan er daarom wat minder op vooruit (in doorsnee tussen 0,7% en 1,9%). Voor hen valt het vervangen van de arbeidskorting door een werkendekorting neutraal uit. De koopkrachtontwikkeling van de hoogste inkomensgroep is in doorsnee neutraal. Tegenover de basiskorting heeft deze inkomensgroep nadeel van het verhogen van het tarief voor de inkomensafhankelijke bijdrage in de Zorgverzekeringswet, het invoeren van een vermogensbelasting, het beperken van de hypotheekrenteaftrek, het introduceren van een tweede schijf in box 1 van de inkomstenbelasting en de vervanging van de arbeidskorting door een werkendekorting.

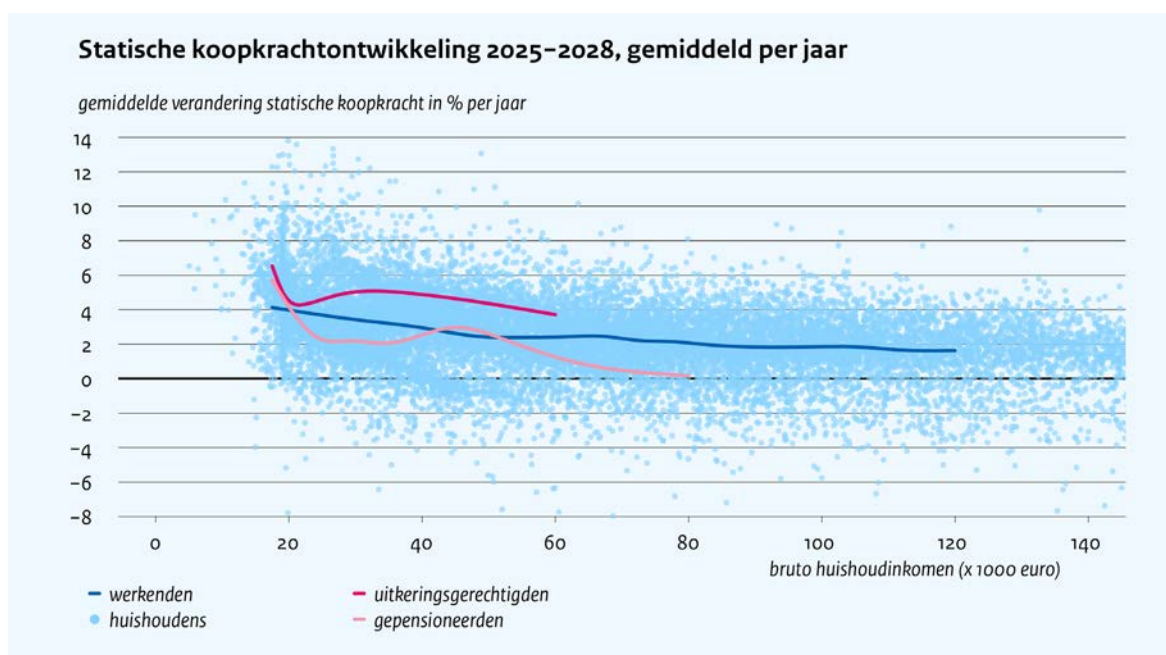
Uitkeringsgerechtigden (3,7% per jaar) gaan er in doorsnee meer op vooruit dan werkenden (1,0% per jaar) en gepensioneerden (1,5% per jaar). Uitkeringsgerechtigden profiteren in hoge mate van de nieuwe verzilverbare basiskorting en van de verhoging van de minimumuitkeringen door hun koppeling aan de verhoging van het wettelijk minimumloon. Werkenden hebben voordeel van de nieuwe werkendekorting, maar daar staat tegenover dat ze last hebben van het afschaffen van de arbeidskorting en het instellen van een tweede schijf in box 1 van de inkomstenbelasting. Gepensioneerden ondervinden nadeel van het fiscaliseren van de AOW.

De maatregelen van de ChristenUnie zijn het gunstigst voor alleenverdieners (2,8% per jaar). Alleenverdieners hebben in doorsnee meer voordeel van de introductie van de nieuwe verzilverbare basiskorting dan tweeverdieners en alleenstaanden, en hebben minder last van het afschaffen van de algemene heffingskorting. Dat komt doordat de algemene heffingskorting op individueel niveau geldt, terwijl de verzilverbare heffingskorting op huishoudniveau wordt uitgekeerd.

Figuur 6.1 Boxplot koopkrachtontwikkeling basispad inclusief beleidspakket ChristenUnie, gemiddeld per jaar

Figuur 6.2 Koopkrachtontwikkeling basispad inclusief beleidspakket ChristenUnie, gemiddeld per jaar

6.6 Effecten op armoede

Door de maatregelen van de ChristenUnie daalt de armoede met 3,6%-punt naar 2,5%. De armoede daalt vooral door de introductie van de verzilverbare basiskorting, de verlaging van de nominale zorgpremie en de verhoging van het wettelijk minimumloon (en de daaraan gekoppelde minimumuitkeringen). Daar staat tegenover dat de armoede toeneemt door het afschaffen van de algemene heffingskorting, de arbeidskorting en de zorgtoeslag.

Als gevolg van de maatregelen daalt de armoede onder kinderen met 5,0%-punt naar 3,0%. De armoede onder kinderen daalt vooral sterk doordat de verzilverbare basiskorting 4000 euro hoger wordt per extra kind in het huishouden. Dit compenseert ruimschoots voor het negatieve effect van het afschaffen van het kindgebonden budget en de kinderbijslag. Dit zorgt er ook voor dat de armoede onder kinderen sterker daalt dan de totale armoede.

Tabel 6.7 Effecten op armoede van beleidspakket ChristenUnie

	Basispad	Basispad+effect	Effect
Personen in armoede	6,1%	2,5%	-3,6%
Kinderen in armoede	8,0%	3,0%	-5,0%

12.5 ChristenUnie

Deze paragraaf geeft een gedetailleerd overzicht van het door de ChristenUnie aangeleverd beleidspakket en de effecten daarvan op de overheidsuitgaven en de lasten in 2028. De bedragen zijn ex ante, in prijzen 2024 en betreffen afwijkingen ten opzichte van het basispad.

12.5.1 Uitgaven

De ChristenUnie intensificeert per saldo 3,3 mld euro in de overheidsuitgaven in 2028. Na een opsomming van de uitgavenmaatregelen per uitgavenfunctie volgt een tabel.

Sociale zekerheid

- **Invoeren verzilverbare basiskorting (CU_101_a)**
De ChristenUnie voert een verzilverbare basiskorting in. De basiskorting bedraagt 4800 euro voor een alleenstaande. Per extra volwassene in het huishouden komt er 2400 euro bij en per kind 4000 euro. Dit is een intensivering van 7,0 mld euro. Het betreft hierbij het deel van de basiskorting dat na verrekening leidt tot uitkering.
- **Wml met 10% verhogen (CU_102)**
De ChristenUnie verhoogt het wettelijk minimumloon (wml) met 10%. Het gemiddeld bruto wml (exclusief vakantiegeld) in 2028 komt uit op 17,50 euro per uur. De AOW, de bijstand en de Wajong worden hieraan gekoppeld. Dit is een intensivering van 6,2 mld euro.
- **Vervangen huurtoeslag door huursubsidie (CU_103)**
De ChristenUnie vervangt de huurtoeslag door een huursubsidie op basis van het inkomen in jaar t-2. Daarnaast verhoogt de ChristenUnie het maximumbedrag met als gevolg een intensivering van 0,8 mld euro en maakt de ChristenUnie het afbouwpad vlakker met als gevolg een intensivering van 0,2 mld euro. Dit is gezamenlijk een intensivering van 1,0 mld euro.
- **Introductie rouw- en (mantel)zorgverlof, verruiming ouderschapsverlof (CU_105)**
De ChristenUnie introduceert een week rouwverlof, vervangt de huidige zorgverlofregelingen door acht weken betaald (mantel)zorgverlof en verlengt de termijn waarin onbetaald ouderschapsverlof kan worden opgenomen tot het kind de leeftijd van 12 jaar bereikt. De vergoeding van het rouwverlof is 100% van het loon tot aan 100% van het maxdagloon. De vergoeding van het (mantel)zorgverlof is van 70% van het loon tot aan 70% van het maxdagloon. Dit is een intensivering van 0,5 mld.
- **Loonkostenvoordeel verhogen (CU_207)**
De ChristenUnie verhoogt het loonkostenvoordeel (LKV). Dit is een taakstellende intensivering van 0,2 mld euro.
- **Afschaffen zorgtoeslag (CU_106)**
De ChristenUnie schaft de zorgtoeslag af. Dit is een ombuiging van 7,3 mld euro.
- **Afschaffen kinderbijslag (CU_108)**
De ChristenUnie schaft de kinderbijslag af. Dit is een ombuiging van 4,4 mld euro.
- **Afschaffen kindgebonden budget (CU_107)**
De ChristenUnie schaft het kindgebonden budget af. Dit is een ombuiging van 3,3 mld euro.

Zorg

- **Bevriezen verplicht eigen risico in de Zvw op 385 euro (CU_111_a, CU_111_d)**
De ChristenUnie bevriest de hoogte van het verplichte eigen risico in de Zvw, dit blijft 385 euro. Dit is een intensivering van 0,8 mld euro.
- **Basispakket uitbreiden met periodieke tandheelkundige controles en het vullen van gaatjes (CU_114)**
De ChristenUnie breidt het basispakket in de Zvw uit met behandelingen voor het vullen van gaatjes en periodieke controles voor tandheelkundige zorg. Dit is een intensivering van 0,7 mld euro.

- **Intensivering gemeente- en provinciefonds: Wmo/jeugdzorg (CU_200_b, CU_200_c)**
De ChristenUnie intensificeert 1,7 mld euro in het gemeente- en provinciefonds (zie CU_200_a). Omdat gemeenten vrijheid hebben bij het besteden van de middelen van het gemeentefonds, is verondersteld dat de intensivering deels neerslaat bij zorg. Dit is een intensivering van 0,7 mld euro in Wmo/Jeugdzorg.
- **Intensivering extra plekken in verpleeghuizen (CU_112)**
De ChristenUnie intensificeert taakstellend 0,4 mld euro in de Wlz met het oog op het uitbreiden van het aantal plekken in verpleeghuizen.
- **Inkomensafhankelijke eigen bijdrage wijkverpleging van gemiddeld 5 euro per uur (CU_121)**
De ChristenUnie introduceert een eigen bijdrage voor wijkverpleegkundige zorg in de Zvw voor volwassenen. Deze eigen bijdrage is inkomensafhankelijk en bedraagt gemiddeld vijf euro per uur. De maatregel leidt tot een ombuiging van 1,2 mld euro in de Zvw en 0,3 mld euro in de Wmo. Daarnaast is er een intensivering van 1,0 mld euro in de Wlz, omdat door de eigen bijdrage de vraag naar Wlz-zorg zal toenemen. Per saldo leidt de maatregel tot een ombuiging van 0,6 mld euro.
- **Hoofdlijnenakkoord i.c.m. MBI (CU_115)**
De ChristenUnie heeft de intentie om een hoofdlijnenakkoord af te sluiten in combinatie met het macrobeheersinstrument. Deze maatregel leidt tot ombuigingen van 0,2 mld euro in de ziekenhuiszorg en beperkte ombuigingen in de huisartsenzorg, de geestelijke gezondheidszorg en de wijkverpleging. In totaal is de ombuiging op de Zvw 0,4 mld euro.
- **Afschaffen verplichting tot het vergoeden van niet-gecontracteerde zorg (CU_116)**
De ChristenUnie schaft de verplichting tot vergoeding van ongecontracteerde zorg af. Dit is een ombuiging van 0,4 mld euro.
- **Afschaffen subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Personeel Ziekenhuiszorg (CU_122)**
De ChristenUnie schaft de subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Personeel Ziekenhuiszorg af. Dit is een ombuiging van 0,2 mld euro.
- **Nieuwe artsen verplicht in loondienst en inkomen gemaximeerd op WNT (CU_204)**
De ChristenUnie wil nieuwe artsen verplichten tot loondienst en brengt medisch specialisten in loondienst onder het bezoldigingsmaximum van de WNT. Dit is een beperkte ombuiging in 2028. Structureel betreft deze maatregel een grotere ombuiging.

Openbaar bestuur

- **Intensivering gemeente- en provinciefonds: openbaar bestuur (CU_200_a)**
De ChristenUnie intensificeert 1,7 mld euro in het gemeente- en provinciefonds met het oog op jeugdzorg (0,5 mld euro), woningbouw (0,2 mld euro), buurtcentra en andere ontmoetingsplekken (0,2 mld euro), een lokaal isolatieprogramma voor lage inkomensgroepen (0,2 mld euro), onderwijshuisvesting (0,2 mld euro), armoedebestrijding (0,2 mld euro) en kleinschalige asielopvang en integratie (0,2 mld euro). Omdat gemeenten vrijheid hebben bij het besteden van de middelen van het gemeentefonds, is verondersteld dat de intensivering deels neerslaat bij openbaar bestuur (1,0 mld euro).
- **Intensivering provinciefonds: openbaar bestuur (CU_200_d)**
De ChristenUnie intensificeert 0,3 mld euro in het provinciefonds met het oog op regionale voorzieningen en ov.
- **Inkomensafhankelijke eigen bijdrage wijkverpleging: uitvoeringskosten CAK (CU_121_f)**
De ChristenUnie introduceert een eigen bijdrage voor wijkverpleegkundige zorg in de Zvw voor volwassenen (CU_121). Vanwege grotere administratieve lasten bij het CAK is er sprake van een intensivering in openbaar bestuur van 0,1 mld euro.
- **Ombuiging Nationaal Groeifonds: openbaar bestuur (CU_131_b, CU_131_c)**
De ChristenUnie buigt het resterende budget uit het groeifonds volledig om. Dit is een ombuiging van 0,9 mld euro op openbaar bestuur.

- **Apparaatskorting Rijk: openbaar bestuur (CU_124_a)**

De ChristenUnie beperkt taakstellend de uitgaven bij het Rijk en de zbo's via een apparaatskorting en zondert veiligheid uit. Dit is een ombuiging van 0,2 mld euro op openbaar bestuur.

Onderwijs

- **Verhogen lumpsum po, vo en mbo (CU_127)**

De ChristenUnie verhoogt de lumpsum van het primair, voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs. De intensivering is gericht op kleine scholen op het platteland (primair onderwijs) en uitbreiding van het technisch vakmanschap en van het kleinschalig vakonderwijs (voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs). Dit is een taakstellende intensivering van 0,6 mld euro.

- **Verplichten Nederlandse taal in bacheloropleidingen met uitzonderingsmogelijkheden (CU_128)**

De ChristenUnie verplicht bacheloropleidingen tot het lesgeven in de Nederlandse taal, met uitzonderingsmogelijkheden voor alle universiteiten en met name voor technische universiteiten. Hierdoor neemt het aantal internationale studenten af. Dit is een ombuiging van 0,2 mld euro.

- **Beperken masterplan basisvaardigheden in het po (CU_129)**

De ChristenUnie beperkt het masterplan basisvaardigheden tot scholen in het primair onderwijs met het oordeel zwak of onvoldoende. Dit is een ombuiging van 0,2 mld euro.

- **Subsidietaakstelling (CU_125_b)**

De ChristenUnie kort generiek op subsidies. Dit is een ombuiging van 0,1 mld euro op onderwijs.

Overdrachten aan bedrijven

- **Invoeren vrachtwagenheffing (terugsluis) (CU_187_e)**

De ChristenUnie sluis een deel van de netto-opbrengst van de vrachtwagenheffing terug naar de vrachtwagensector. Dit is een taakstellende intensivering van 0,3 mld euro.

- **Ombuiging Nationaal Groeifonds: overdrachten aan bedrijven (CU_131_a)**

De ChristenUnie buigt het resterende budget uit het groeifonds volledig om. Dit is een ombuiging van 1,7 mld euro op overdrachten aan bedrijven.

- **Subsidietaakstelling (CU_125_e)**

De ChristenUnie buigt generiek om op subsidies en verlaagt subsidies van VWS. Dit is een ombuiging van 0,2 mld euro op overdrachten aan bedrijven.

Internationale samenwerking

- **Intensivering ontwikkelingssamenwerking (CU_132)**

De ChristenUnie intensificeert 0,8 mld euro in ontwikkelingssamenwerking.

Veiligheid

- **Subsidietaakstelling (CU_125_a)**

De ChristenUnie kort generiek op subsidies. Dit is een beperkte ombuiging op veiligheid.

Bereikbaarheid

- **Intensivering aanleg spoor (CU_136_b)**

De ChristenUnie intensificeert 0,5 mld euro in het aanleggen van spoorwegen.

- **Invoeren vrachtwagenheffing (invoerings- en uitvoeringskosten) (CU_187_d)**

De invoering van een vrachtwagenheffing door de ChristenUnie gaat gepaard met invoeringskosten van 0,1 mld euro en uitvoeringskosten van 0,1 mld euro. Dit is een intensivering van 0,2 mld euro.

- **Intensivering Brede doeluitkering verkeer en vervoer (CU_134)**

De ChristenUnie intensificeert 0,2 mld euro in de Brede doeluitkering verkeer en vervoer.

- **Intensivering in fietsinfrastructuur en -voorzieningen en verkeersveiligheid (N-wegen) (CU_135)**
De ChristenUnie intensiveert 0,2 mld euro in fietsinfrastructuur en -voorzieningen en in verkeersveiligheid van N-wegen.
- **Ombuiging aanleg hoofdwegen (CU_136_a)**
De ChristenUnie buigt 0,5 mld euro om op de aanleg van hoofdwegen.
- **Apparaatskorting Rijk: bereikbaarheid (CU_124_d)**
De ChristenUnie beperkt taakstellend de uitgaven bij het Rijk en de zbo's via een apparaatskorting. Dit is een beperkte ombuiging op bereikbaarheid.

Defensie

- **Intensivering defensie (CU_137)**
De ChristenUnie intensiveert 2,1 mld euro in defensie.
- **Apparaatskorting Rijk: defensie (CU_124_c)**
De ChristenUnie beperkt taakstellend de uitgaven bij het Rijk en de zbo's via een apparaatskorting. Dit is een beperkte ombuiging op defensie.
- **Subsidietaakstelling (CU_125_c)**
De ChristenUnie kort generiek op subsidies. Dit is een beperkte ombuiging op defensie.

Klimaat en milieu

- **Terugsluis landbouwsector (CU_189_e)**
De ChristenUnie intensiveert taakstellend 0,8 mld euro in de landbouwsector voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Dit betreft een terugsluis van de opbrengsten uit de heffingen voor de landbouwsector (CU_189a-d).
- **Verhoging SDE++ t.b.v. wind op zee en elektrificatie (CU_138)**
De ChristenUnie verhoogt de SDE++-uitgaven met 0,3 mld euro met het oog op wind op zee en elektrificatie.
- **Gedeeltelijke ombuiging Transitiefonds (CU_139)**
De ChristenUnie wijzigt uitkoopregelingen voor boeren door bij uitkoop van productierechten niet langer het waardeverlies van productiecapaciteit (stallen, mestopslag, voeropslag) te compenseren. Dit is een taakstellende ombuiging van 0,8 mld euro op het Transitiefonds.
- **Subsidietaakstelling (CU_125_d)**
De ChristenUnie kort generiek op subsidies. Dit is een beperkte ombuiging op milieu.

Overig

- **Verzamelpost taakstellende intensivering (CU_140_b)**
De ChristenUnie intensiveert 0,2 mld euro in onder andere het doortrekken van het preventieakkoord, hulp voor tienermoeders en abortuspreventie, leer-werktrajecten en basisbanen, en het afschaffen van de kostendelersnorm bij tijdelijk verblijf.

Tabel 12.9 Netto ombuigingen in 2028, t.o.v. basispad ex ante, mld euro

(+) betekent intensivering, (-) betekent ombuiging.	2028
Sociale zekerheid	-0,3
Invoeren verzilverbare basiskorting (CU_101_a)	7,0
Wml met 10% verhogen (CU_102)	6,2
Vervangen huurtoeslag door huursubsidie (CU_103)	1,0
Introductie rouw- en (mantel)zorgverlof, verruiming ouderschapsverlof (CU_105)	0,5
Loonkostenvoordeel verhogen (CU_207)	0,2

Afschaffen zorgtoeslag (CU_106)	-7,3
Afschaffen kinderbijslag (CU_108)	-4,4
Afschaffen kindgebonden budget (CU_107)	-3,3
Zorg	1,0
Bevriezen verplicht eigen risico in de Zvw op 385 euro (CU_111_a, CU_111_d)	0,8
Basispakket uitbreiden met periodieke tandheelkundige controles en het vullen van gaatjes (CU_114)	0,7
Intensivering gemeente- en provinciefonds: Wmo/jeugdzorg (CU_200_b, CU_200_c)	0,7
Intensivering extra plekken in verpleeghuizen (CU_112)	0,4
Inkomensafhankelijke eigen bijdrage wijkverpleging van gemiddeld 5 euro per uur (CU_121)	-0,6
Hoofdlijnenakkoord i.c.m. MBI (CU_115)	-0,4
Afschaffen verplichting tot het vergoeden van niet-gecontracteerde zorg (CU_116)	-0,4
Afschaffen subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Personeel Ziekenhuiszorg (CU_122)	-0,2
Nieuwe artsen verplicht in loondienst en inkomen gemaximeerd op WNT (CU_204)	0,0
Openbaar bestuur	0,3
Intensivering gemeente- en provinciefonds: openbaar bestuur (CU_200_a)	1,0
Intensivering provinciefonds: openbaar bestuur (CU_200_d)	0,3
Inkomensafhankelijke eigen bijdrage wijkverpleging: uitvoeringskosten CAK (CU_121_f)	0,1
Ombuiging Nationaal Groeifonds: openbaar bestuur (CU_131_b, CU_131_c)	-0,9
Apparaatskorting Rijk: openbaar bestuur (CU_124_a)	-0,2
Onderwijs	0,1
Verhogen lumpsum po, vo en mbo (CU_127)	0,6
Verplichten Nederlandse taal in bacheloropleidingen met uitzonderingsmogelijkheden (CU_128)	-0,2
Beperken masterplan basisvaardigheden in het po (CU_129)	-0,2
Subsidietaakstelling (CU_125_b)	-0,1
Overdrachten aan bedrijven	-1,6
Invoeren vrachtwagenheffing (terugsluis) (CU_187_e)	0,3
Ombuiging Nationaal Groeifonds: overdrachten aan bedrijven (CU_131_a)	-1,7
Subsidietaakstelling (CU_125_e)	-0,2
Internationale samenwerking	0,8
Intensivering ontwikkelingssamenwerking (CU_132)	0,8
Veiligheid	0,0
Subsidietaakstelling (CU_125_a)	0,0
Bereikbaarheid	0,6
Intensivering aanleg spoor (CU_136_b)	0,5

Invoeren vrachtwagenheffing (invoerings- en uitvoeringskosten) (CU_187_d)	0,2
Intensivering Brede doeluitkering verkeer en vervoer (CU_134)	0,2
Intensivering in fietsinfrastructuur en -voorzieningen en verkeersveiligheid (N-wegen) (CU_135)	0,2
Ombuiging aanleg hoofdwegen (CU_136_a)	-0,5
Apparaatskorting Rijk: bereikbaarheid (CU_124_d)	0,0
Defensie	2,1
Intensivering defensie (CU_137)	2,1
Apparaatskorting Rijk: defensie (CU_124_c)	0,0
Subsidietaakstelling (CU_125_c)	0,0
Klimaat en milieu	0,3
Terugsluis landbouwsector (CU_189_e)	0,8
Verhoging SDE++ t.b.v. wind op zee en elektrificatie (CU_138)	0,3
Gedeeltelijke ombuiging Transitiefonds (CU_139)	-0,8
Subsidietaakstelling (CU_125_d)	0,0
Overig	0,2
Verzamelpost taakstellende intensivering (CU_140_b)	0,2

12.5.2 Lasten

De ChristenUnie verhoogt de beleidsmatige lasten met per saldo 9,4 mld euro in 2028. De verhoging is opgebouwd uit een verlaging van 15,0 mld euro voor gezinnen, een verhoging van 21,8 mld euro voor bedrijven en een verhoging van 2,6 mld euro voor het buitenland. Hieronder worden de lastenmaatregelen per categorie opgesomd en gevolgd door een tabel.

Inkomen en arbeid

- **Invoeren verzilverbare basiskorting (CU_101_b)**
De ChristenUnie voert een verzilverbare basiskorting in. De basiskorting bedraagt 4800 euro voor een alleenstaande. Per extra volwassene in het huishouden komt er 2400 euro bij en per kind 4000 euro. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 69,4 mld euro. Het betreft hierbij het deel van de basiskorting dat via de belasting wordt verrekend.
- **Invoeren werkendekorting (CU_142)**
De ChristenUnie voert een werkendekorting in. De werkendekorting bouwt op vanaf nul euro aan arbeidsinkomen met een percentage van 16% van het arbeidsinkomen en bedraagt maximaal 4800 euro bij een arbeidsinkomen van 30.000 euro. De korting bouwt af vanaf een arbeidsinkomen van 30.000 euro met 9,6% naar nul euro bij een arbeidsinkomen van 80.000 euro. Dit is een lastenverlichting van 25,0 mld euro voor gezinnen.
- **Verlagen tarief eerste schijf box 1 inkomstenbelasting (CU_141)**
De ChristenUnie verlaagt het tarief van de eerste schijf in box 1 van de inkomstenbelasting naar 34,5%. Deze schijf loopt tot 40.000 euro. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 11,0 mld euro.
- **Verhogen ouderenkorting (CU_143)**
De ChristenUnie verhoogt de ouderenkorting met 1200 euro. Het afbouwpad begint bij een inkomen van 40.000 euro en bouwt met 10% af tot nul euro bij een inkomen van 72.084 euro*. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 3,5 mld euro.

* In een eerdere versie werd per abuis een verkeerd inkomen genoemd waarop de ouderenkorting is afgebouwd, dit is op 20 november 2023 aangepast.

- **Verlaging Aof-premie kleine werkgevers (CU_145)**
De ChristenUnie verlaagt de Aof-premie voor werkgevers met minder dan 25 werknemers. Dit is een taakstellende lastenverlichting voor bedrijven van 3,0 mld euro.
- **Verlaging Aof-premie voor grote werkgevers (CU_203)**
De ChristenUnie verlaagt de Aof-premie voor werkgevers met 25 of meer werknemers. Dit is een taakstellende lastenverlichting voor bedrijven van 1,5 mld euro.
- **Verlagen eigenwoningforfait (CU_161)**
De ChristenUnie verlaagt het percentage eigenwoningforfait tot de gemiddelde WOZ-waarde naar 0%. Daarboven wordt het percentage eigenwoningforfait 0,5%. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 1,4 mld euro.
- **Verlaging AWF-premie vaste contracten (CU_146)**
De ChristenUnie verlaagt de AWF-premie voor vaste contracten. Dit is een taakstellende lastenverlichting voor bedrijven van 1,0 mld euro.
- **Afschaffen arbeidskorting (CU_151)**
De ChristenUnie schaft de arbeidskorting af. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 35,4 mld euro.
- **Afschaffen algemene heffingskorting (incl. doorwerking bijstand en AOW) (CU_150)**
De ChristenUnie schaft de algemene heffingskorting af. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 34,2 mld euro.
- **Fiscaliseren AOW-premie (CU_155)**
De ChristenUnie fiscaliseert de AOW-premie. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 7,4 mld euro.
- **Invoeren tweede schijf box 1 inkomstenbelasting (CU_147)**
De ChristenUnie voert een tweede schijf in box 1 van de inkomstenbelasting in met een tarief van 41,9%, van 40.000 euro tot 80.000 euro. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 6,3 mld euro.
- **Voor de helft uitfaseren hypotheekrenteaftrek (CU_168)**
De ChristenUnie faseert in 2028 de hypotheekrenteaftrek voor de helft uit. Dit is een lastenverzwaring van 6,2 mld euro voor gezinnen.
- **Aftoppingsgrens pensioenpremies naar anderhalf keer modaal (66.000 euro) (CU_156)**
De ChristenUnie verlaagt de aftoppingsgrens voor pensioenpremies naar anderhalf keer modaal (66.000 euro). De beperking van de premieaftrek leidt tot een lastenverzwaring voor gezinnen van 4,8 mld euro. Op lange termijn zijn de pensioenuitkeringen lager door een lagere premie-inleg.
- **Afschaffen mkb-winstvrijstelling (CU_166)**
De ChristenUnie schaft de mkb-winstvrijstelling af. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 2,4 mld euro.
- **Afschaffen inkomensafhankelijke combinatiekorting (CU_152)**
De ChristenUnie schaft de inkomensafhankelijke combinatiekorting ook voor bestaande gevallen af. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 1,8 mld euro.
- **Afschaffen 30%-regeling, ETK-regeling en buitenlandse partiële belastingplicht (CU_158)**
De ChristenUnie schaft de 30%-regeling, de ETK-regeling en de buitenlandse partiële belastingplicht af. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,9 mld euro.
- **Verhogen toptarief box 1 inkomstenbelasting (CU_148)**
De ChristenUnie verhoogt het toptarief in box 1 van de inkomstenbelasting naar 51,5%. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,8 mld euro.
- **Afschaffen alleenstaandeouderenkorting (CU_154)**
De ChristenUnie schaft de alleenstaandeouderenkorting af. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,8 mld euro.
- **Verlagen aangrijpingspunt toptarief box 1 inkomstenbelasting (CU_149)**
De ChristenUnie verlaagt het aangrijpingspunt van het toptarief in box 1 van de inkomstenbelasting naar 80.000 euro. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,7 mld euro.

- **Afschaffen aftrekposten zelfstandigen (CU_165)**
De ChristenUnie schaft de aftrekposten voor zelfstandigen (waaronder de zelfstandigenaftrek en de startersaftrek) af, met uitzondering van de investeringsaftrek. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,5 mld euro.
- **Afschaffen aftrek geen of een kleine eigenwoningschuld ('Wet Hillen') (CU_169)**
De ChristenUnie schaft de aftrek vanwege geen of een kleine eigenwoningschuld (de 'Wet Hillen') af. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,3 mld euro.
- **Verhogen tarieven box 2 (CU_170)**
De ChristenUnie verhoogt het lage box 2-tarief van 24,5% naar 25% en het hoge tarief van 31% naar 35%. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,3 mld euro. Bij invoering is er een eenmalige opbrengst vanwege anticipatie-effecten, gevolgd door een kleinere eenmalige derving.
- **Verlagen onbelaste reiskostenvergoeding (CU_186)**
De ChristenUnie verlaagt de onbelaste reiskostenvergoeding met 2 cent naar 19 cent per kilometer. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,3 mld euro.
- **Inwonerschapsfictie voor inkomstenbelasting na emigratie (CU_159)**
De ChristenUnie voert een inwonerschapsfictie voor de inkomstenbelasting na emigratie in, ook wel een extheffing genoemd. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor gezinnen van 0,2 mld euro. Deze maatregel brengt grote uitvoeringstechnische en juridische risico's met zich mee.
- **Afschaffen maximumpremiegrens IAB en verschuiving van de nominale premie naar het IAB-tarief (Zvw) (CU_144)**
De ChristenUnie schaft de maximumpremiegrens voor de inkomensafhankelijke bijdrage (IAB) in de Zorgverzekeringswet (Zvw) af en compenseert dit met een lagere IAB-premie. Daarnaast verlaagt ChristenUnie de nominale zorgpremie naar 600 euro per jaar en compenseert dit met een hogere IAB-premie. De maatregel is budgetneutraal maar betekent een verschuiving van lasten van gezinnen naar bedrijven van 11,8 mld euro. Omdat de ChristenUnie de collectieve middelen in de Zvw aanpast zonder de private verzekeringsmarkt te wijzigen, bestaat het risico dat de Europese Commissie dit zal beoordelen als staatssteun.

Vermogen en winst

- **Vpb-vrijstelling voor woningcorporaties (CU_163)**
De ChristenUnie voert een vrijstelling in de vennootschapsbelasting in voor woningcorporaties. Dit is een lastenverlichting voor bedrijven van 1,4 mld euro.
- **Introduceren vermogensbelasting box 1, 2 en 3 (CU_164)**
De ChristenUnie voert een vermogensbelasting in van 1% voor vermogens in box 1, box 2 en box 3 met een belastingvrij vermogen van 1 mln euro. Dit is een lastenverzwaring van 1,6 mld euro voor gezinnen en van 2,6 mld euro voor bedrijven.
- **Invoeren ozb-gebruikersdeel (CU_176)**
De ChristenUnie introduceert een onroerendezaakbelasting voor gebruikers als extra belastinggebied voor gemeenten. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor gezinnen van 3,0 mld euro. De ChristenUnie roomt deze lastenverzwaring af via het gemeentefonds.
- **Uniformeren tarieven vennootschapsbelasting (CU_171)**
De ChristenUnie schaft het lage tarief in de vennootschapsbelasting af en stelt het uniforme tarief vast op 25%. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 1,1 mld euro.
- **Verhogen erf- en schenkbelasting (CU_167)**
De ChristenUnie schaft de schijven in de erf- en schenkbelasting af. Hiervoor in de plaats komt een uniform tarief van 20% voor de categorie partners en (pleeg/stief)kinderen en een tarief van 40% voor de overige categorieën. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 1,0 mld euro.
- **Afschaffen vrijstelling dividendbelasting inkoop eigen aandelen (CU_174)**

De ChristenUnie schaft de vrijstelling in de dividendbelasting bij de inkoop van eigen aandelen af. Dit is een lastenverzwaring voor het buitenland van 0,8 mld euro. Deze raming kent een hoge onzekerheid vanwege aanzienlijke gedragsreacties, waaronder mogelijke verplaatsing van de fiscale vestigingsplaats van beursgenoteerde bedrijven.

- **Aanscherpen verliesverrekening, carry-forward naar 6 jaar, afschaffen carry back (CU_201)**

De ChristenUnie scherpt de verliesverrekening in de vennootschapsbelasting aan tot 30% van de jaarwinst boven de 1 mln euro, beperkt de carry forward naar zes jaar en schaft de carry back af. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,8 mld euro.
- **Aanscherpen earningsstrippingmaatregel (CU_202)**

De ChristenUnie scherpt de earningsstrippingmaatregel aan waarbij renteaftrek boven 1 mln euro wordt beperkt tot 10% van de gecorrigeerde winst. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,7 mld euro.
- **Invoeren financiële transactiebelasting (CU_173)**

De ChristenUnie voert een financiële transactiebelasting in met een tarief van 0,3% op aandelentransacties van beursgenoteerde bedrijven met een marktkapitalisatie van minimaal 1 mld euro. Dit is een lastenverzwaring voor het buitenland van 0,5 mld euro en voor bedrijven van 0,1 mld euro.
- **Verhogen bankenbelasting (CU_172)**

De ChristenUnie verhoogt de bankenbelasting. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 0,5 mld euro.
- **Belasten werkelijk rendement box 3 o.b.v. vermogensaanwas (CU_160)**

De ChristenUnie voert ter vervanging van het huidige box 3-stelsel een heffing op werkelijk rendement in box 3 in met een heffingsvrij inkomen van 1000 euro, een tarief van 35%, een forfaitair rendement voor eerste woning voor eigen gebruik van 4% en een verliesdrempel van 1000 euro. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,4 mld euro.
- **Invoeren planbatenheffing (CU_175)**

De ChristenUnie voert een gemeentelijke heffing op planbaten in. Dit is een taakstellende lastenverzwaring van 0,2 mld euro voor bedrijven. De ChristenUnie roomt deze lastenverzwaring af via het gemeentefonds. De juridische inpasbaarheid en houdbaarheid van de heffing is onzeker.

Klimaat en milieu

- **Verlagen mrb emissievrije auto's (CU_177)**

De ChristenUnie voert een korting van 50% in de mrb in voor emissievrije voertuigen, als correctie voor het meergewicht door het accupakket. In totaal is dit een lastenverlichting van 0,6 mld euro voor gezinnen en van 0,2 mld euro voor bedrijven
- **Invoeren vrachtwagenheffing (afschaffen eurovignet, verlagen mrb en gedragseffect) (CU_187_b)**

De invoering van een vrachtwagenheffing door de ChristenUnie gaat gepaard met het afschaffen van het eurovignet, een lastenverlichting in de mrb voor vrachtwagens en een daling van de accijnsopbrengst. In totaal leidt dit tot een lastenverlichting voor bedrijven van 0,4 mld euro.
- **Invoeren vrachtwagenheffing (CU_187_a, CU_187_c)**

De ChristenUnie voert een vrachtwagenheffing in met een tarief van 20 cent per kilometer op alle wegen. Dit is een lastenverzwaring van 1,5 mld euro voor bedrijven en van 0,2 mld euro voor het buitenland.
- **Invoeren verpakkingenbelasting (CU_179)**

De ChristenUnie voert een heffing in op meerlaagse verpakkingen en verpakkingen die voor minder dan 30% uit recyclebaar bestaan. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 1,5 mld euro. Deze maatregel leidt mogelijk tot grote uitvoeringstechnische problemen, omdat het maken van onderscheid tussen fossiele en gerecyclede plastics complex is, met name bij import.

- **Afschaffen bijzondere regelingen mrb (CU_184)**
De ChristenUnie schaft de verlaagde tarieven en vrijstellingen in de mrb af, uitgezonderd de korting voor emissievrije voertuigen, en verhoogt de dieseltoeslag. Dit is een lastenverzwaring van 0,2 mld euro voor gezinnen en van 1,2 mld euro voor bedrijven.
- **Aanpassen energiebelasting (CU_178)**
De ChristenUnie verlaagt in de energiebelasting de belastingvermindering met 96,74 euro en verlaagt het tarief van de eerste schijf voor aardgas en elektriciteit en het tarief van de vierde schijf voor elektriciteit. Het tarief van de overige schijven wordt verhoogd. Daarnaast schaft de ChristenUnie in de energiebelasting de vrijstellingen voor mineralogische en metallurgische procedés, het duaal verbruik van kolen en de vrijstelling in de kolenbelasting voor elektriciteitsopwekking af. Het verlaagd tarief voor de glastuinbouw en de inputvrijstelling voor WKK's worden beperkt. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 0,3 mld euro en een lastenverzwaring voor bedrijven van 1,6 mld euro.
- **Verhogen vliegbelasting (CU_188)**
De ChristenUnie verhoogt de vliegbelasting en baseert deze op een CO₂-heffing voor luchtvaartmaatschappijen van 100 euro per ton CO₂ met een minimum van €52,86. Daarnaast wordt de vrijstelling voor transferpassagiers en privévliegtuigen afgeschaft en een aanvullende heffing voor vrachtvliegtuigen ingevoerd. Dit is een lastenverzwaring van 0,1 mld euro voor gezinnen, van 0,3 mld euro voor bedrijven en van 0,5 mld euro voor het buitenland.
- **Invoeren heffing industriële uitstoot stikstofoxiden (CU_180)**
De ChristenUnie voert een heffing in op de industriële uitstoot van stikstofoxiden van 25 euro per kiloton. Dit is een lastenverzwaring van 0,5 mld euro voor bedrijven.
- **Aanpassen tarieven mrb (CU_185)**
De ChristenUnie past de tarieven in de mrb aan zodat het gewicht van het voertuig zwaarder meetelt. Dit is een lastenverzwaring van 0,4 mld euro voor gezinnen en van 0,1 mld euro voor bedrijven.
- **Verhogen leidingwaterbelasting (CU_181)**
De ChristenUnie verhoogt het tarief van de belasting op leidingwater met twintig cent en schaft de vrijstelling bij een jaarlijks waterverbruik van meer dan 300 m³ (grootverbruik) af. Dit is een lastenverzwaring van 0,1 mld euro voor gezinnen en van 0,2 mld euro voor bedrijven.
- **Invoeren circulaire plastic-heffing (CU_206)**
De ChristenUnie voert een heffing in op de productie van fossiele polymeren voor de Nederlandse markt van 125 euro per ton. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,3 mld euro.
- **Invoeren grondwaterbelasting (CU_182)**
De ChristenUnie introduceert een belasting op het onttrekken van grondwater. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,2 mld euro.
- **Invoeren heffing op niet-afbreekbare smeermiddelen (CU_190)**
De ChristenUnie introduceert een heffing op niet-afbreekbare smeermiddelen. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 0,2 mld euro.
- **Invoeren heffing op slacht (CU_189_a)**
De ChristenUnie voert een heffing in op de slacht van dieren. De belasting wordt geheven aan het begin van de keten bij vleesproducenten en slachthuizen. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 0,2 mld euro.
- **Invoeren heffing op verwerkende industrie voor zuivel en suiker (CU_189_b)**
De ChristenUnie voert een heffing in op de omzet van de verwerkende industrie voor zuivel en suiker. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 0,2 mld euro. Deze maatregel brengt uitvoeringstechnische risico's met zich mee, onder andere ten aanzien van de afbakening van de producten.
- **Invoeren heffing op gewasbeschermingsmiddelen (CU_189_c)**
De ChristenUnie voert een heffing in op de handel in gewasbeschermingsmiddelen en kunstmest. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 0,2 mld euro.

- **Invoeren heffing op veevoerbedrijven (CU_189_d)**
De ChristenUnie voert een heffing in bij veevoerbedrijven op basis van de hoeveelheid stikstof. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 0,2 mld euro. De maatregel brengt uitvoeringstechnische risico's met zich mee.

Overig

- **Uniformeren btw-tarief (CU_195)**
De ChristenUnie uniformeert het btw-tarief op 18%. Uitzondering betreft groente en fruit, reizen met het openbaar vervoer, reparatiediensten die onder de btw-richtlijn vallen en aankopen bij kringloopwinkels. Voor deze productcategorieën wordt het btw-tarief verlaagd naar 0%. Dit is een lastenverlichting van 0,3 mld euro voor gezinnen en van 0,1 mld euro voor bedrijven. Bij deze maatregel bestaat een risico op uitvoeringsproblemen voor de Belastingdienst, omdat zowel de afbakening van (samengestelde) product(groep)en als de handhaving complex is.
- **Verhogen tabaksaccijns en invoeren verbruiksbelasting op e-sigaretten (CU_191)**
De ChristenUnie verhoogt de tabaksaccijns en voert een verbruiksbelasting in op e-sigaretten. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor gezinnen van 0,6 mld euro.
- **Invoering digitale dienstenbelasting (CU_196)**
De ChristenUnie voert een digitale dienstenbelasting in met een tarief van 5% over de bruto-opbrengst. Dit is een lastenverzwaring voor het buitenland van 0,5 mld euro.
- **Invoeren belasting op suiker en vet (CU_194)**
De ChristenUnie voert een belasting in voor productgroepen op basis van hun suiker- en vetgehalte. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor gezinnen van 0,4 mld euro. Bij deze maatregel bestaat een risico op uitvoeringsproblemen voor de Belastingdienst, omdat zowel de afbakening van (samengestelde) product(groep)en als de handhaving complex is.
- **Verhogen kansspelbelasting (CU_193)**
De ChristenUnie verhoogt het tarief van de kansspelbelasting naar 40%. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,3 mld euro.
- **Verhogen alcoholaccijns (CU_192)**
De ChristenUnie verhoogt de alcoholaccijns. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor gezinnen van 0,3 mld euro.

Tabel 12.10 Lastenmutaties t.o.v. basispad in 2028, ex ante, mld euro

(-) betekent lastenverlichting, (+) betekent lastenverzwaring.	2028
Inkomen en arbeid	-12,7
Invoeren verzilverbare basiskorting (CU_101_b)	-69,4
Invoeren werkendenkorting (CU_142)	-25,0
Verlagen tarief eerste schijf box 1 inkomstenbelasting (CU_141)	-11,0
Verhogen ouderenkorting (CU_143)	-3,5
Verlaging Aof-premie kleine werkgevers (CU_145)	-3,0
Verlaging Aof-premie voor grote werkgevers (CU_203)	-1,5
Verlagen eigenwoningforfait (CU_161)	-1,4
Verlaging AWF-premie vaste contracten (CU_146)	-1,0
Afschaffen arbeidskorting (CU_151)	35,4
Afschaffen algemene heffingskorting (incl. doorwerking bijstand en AOW) (CU_150)	34,2
Fiscaliseren AOW-premie (CU_155)	7,4
Invoeren tweede schijf box 1 inkomstenbelasting (CU_147)	6,3

Voor de helft uitfaseren hypotheekrenteaf trek (CU_168)	6,2
Aftoppingsgrens pensioenpremies naar anderhalf keer modaal (66.000 euro) (CU_156)	4,8
Afschaffen mkb-winstvrijstelling (CU_166)	2,4
Afschaffen inkomensafhankelijke combinatiekorting (CU_152)	1,8
Afschaffen 30%-regeling, ETK-regeling en buitenlandse partiële belastingplicht (CU_158)	0,9
Verhogen toptarief box 1 inkomstenbelasting (CU_148)	0,8
Afschaffen alleenstaandeouderenkorting (CU_154)	0,8
Verlagen aangrijpingspunt toptarief box 1 inkomstenbelasting (CU_149)	0,7
Afschaffen aftrekposten zelfstandigen (CU_165)	0,5
Afschaffen aftrek geen of een kleine eigenwoningschuld ('Wet Hillen') (CU_169)	0,3
Verhogen tarieven box 2 (CU_170)	0,3
Verlagen onbelaste reiskostenvergoeding (CU_186)	0,3
Inwonerschapsfictie voor inkomstenbelasting na emigratie (CU_159)	0,2
Afschaffen maximumpremiegrens IAB en verschuiving van de nominale premie naar het IAB-tarief (Zvw) (CU_144)	0,0
Vermogen en winst	12,0
Vpb-vrijstelling voor woningcorporaties (CU_163)	-1,4
Introduceren vermogensbelasting box 1, 2 en 3 (CU_164)	4,2
Invoeren ozb-gebruikersdeel (CU_176)	3,0
Uniformeren tarieven vennootschapsbelasting (CU_171)	1,1
Verhogen erf- en schenkbelasting (CU_167)	1,0
Afschaffen vrijstelling dividendbelasting inkoop eigen aandelen (CU_174)	0,8
Aanscherpen verliesverrekening, carry-forward naar 6 jaar, afschaffen carry back (CU_201)	0,8
Aanscherpen earningsstrippingmaatregel (CU_202)	0,7
Invoeren financiële transactiebelasting (CU_173)	0,6
Verhogen bankenbelasting (CU_172)	0,5
Belasten werkelijk rendement box 3 o.b.v. vermogensaanwas (CU_160)	0,4
Invoeren planbatenheffing (CU_175)	0,2
Klimaat en milieu	8,4
Verlagen mrb emissievrije auto's (CU_177)	-0,8
Invoeren vrachtwagenheffing (afschaffen eurovignet, verlagen mrb en gedragseffect) (CU_187_b)	-0,4
Invoeren vrachtwagenheffing (CU_187_a, CU_187_c)	1,7
Invoeren verpakkingenbelasting (CU_179)	1,5
Afschaffen bijzondere regelingen mrb (CU_184)	1,4
Aanpassen energiebelasting (CU_178)	1,3
Verhogen vliegbelasting (CU_188)	0,9
Invoeren heffing industriële uitstoot stikstofoxiden (CU_180)	0,5
Aanpassen tarieven mrb (CU_185)	0,5
Verhogen leidingwaterbelasting (CU_181)	0,3
Invoeren circulaire plastic-heffing (CU_206)	0,3

Invoeren grondwaterbelasting (CU_182)	0,2
Invoeren heffing op niet-afbreekbare smeermiddelen (CU_190)	0,2
Invoeren heffing op slacht (CU_189_a)	0,2
Invoeren heffing op verwerkende industrie voor zuivel en suiker (CU_189_b)	0,2
Invoeren heffing op gewasbeschermingsmiddelen (CU_189_c)	0,2
Invoeren heffing op veevoerbedrijven (CU_189_d)	0,2
Overig	1,7
Uniformeren btw-tarief (CU_195)	-0,4
Verhogen tabaksaccijns en invoeren verbruiksbelasting op e-sigaretten (CU_191)	0,6
Invoering digitale dienstenbelasting (CU_196)	0,5
Invoeren belasting op suiker en vet (CU_194)	0,4
Verhogen kansspelbelasting (CU_193)	0,3
Verhogen alcoholaccijns (CU_192)	0,3